

Az előző rész során megpróbáltam részletekbe mérőn beavatni a tisztelt Olvasót, hogy miért rendkívül fontos tudnunk, milyen sebzést kísérelünk meg ebünkkel kibogozni. A rálövés helyén és a csapa elején fellelhető lövelek mellett azonban az esetek

Utánkeresés 9.

egy jelentős részében sokat segít az, ha a kutya vezetője pontos információval bír arról, hogy miként jelezte a megsebzett vad a lövést, és miként viselkedett menekülés közben.

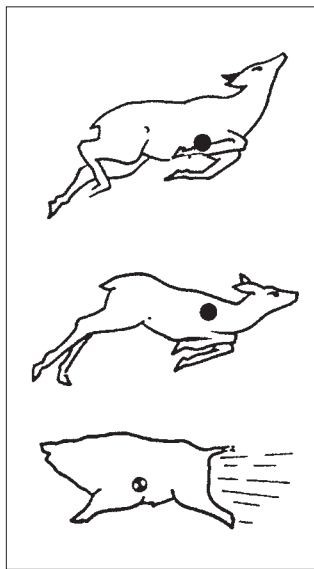
Mit is értünk találatjelzés alatt? Ez tulajdonképpen a vad testének akaratlan reakciója a lövedék találatának a pillanatában. Régi vadászíróink gyakran éltek is ezzel a szófordulattal: „Az állat nyugtázta a golyót.” A vad testének ezt a reflexszerű mozgását csak akkor érzékelhetjük, ha megtanultuk, hogy a vadat a lövés pillanatában, másképp fogalmazva: a „lövésen keresztül” lássuk. A vadászok jelentős része erre nem képes, vagyis a kutya vezetőjének a vad jelzésére vonatkozó kérdésére ők a vadnak a lövés utáni magatartását mondják el. Sokszor találkozunk olyan esettel, amikor a lövést leadó vadászt megcsalja szeme, elragadja a vadászláz, s ezért néha olyat is látni vél, ami a valóságban nem, vagy nem teljesen úgy történt meg. Néhanapján az is előfordul, hogy a vadász, ügyetlensége vagy vadásziatlansága miatti röstelkedésből, vagy hogy kicsit szebb színben tüntesse fel magát társai előtt, kicsit „szépit” a látottakon, s ily módon eltorzítva számol be az eseményről. A találatjelzésre vonatkozó választ, éppen ezért, kissé idézőjelbe téve kell értékelnünk. Bár a vad lövés utáni mozgása, a lövés helyszínének elhagyási módja és a golyó találati helye között legtöbbször jól felismerhető az összefüggés, de az így kapott információ sok esetben csak vélekedésen alapul, nem tekinthető megbízható kiindulási alapnak. Egyes esetekben akár félrevezető is lehet, hiszen legtöbbször a vad egy ugrással fedett helyre ér, és innentől kezdve mozgása, viselkedése szemmel egyáltalán nem vagy csak nehezen követhető nyomon. Ezért tartom fontosnak megkülönböztetni a lövés jelzését az utána való viselkedéstől. A lövés jelzésének, a találatnak van még egy rendkívül jellegzetes kísérő jelensége,

mégpedig a becsapódás hangja. Természetesen nemcsak a szeme, hanem a füle is megcsalhatja a vadászt, és a meredek partoldalba, egy kidőlt fa törzsébe vagy köves, sziklás talajba, netán sűrű, érett kalászu gabonába csapódó lövedék hangja keltheti a vad testét ért lövés illúzióját, és mégis: a lövés utáni magatartás, mint például a fülelés, a végtag lóbálása, a görbe hát vagy a kinyújtott farkok is fontos felvilágosítással szolgálnak a véreb irányítója számára.

A találatjelzés és a meglőtt vad viselkedése a találatot követően

Mellkaslövés

Magas lapockalövésnél, amit erős csattanás kísér, ha a gerincoszlop megsérült, vagy legalábbis azt erős ütés érte, a vad csapászerűen összecusklak a lövéstől. A jelzés a később leírt gerinc- vagy gerinctüskelövéshez hasonlatos. A vad ilyen esetben később ismét lábra állhat, és rövid távolságra el is menekülhet. A lapocka elejét ért lövésnél az egyik vagy mindkét felkarcsont eltörik, ezért a vad összeesik, de ellentétben a gerinc-

Általában minden csülkös vad igen világosan és meglehetősen egyformán jelzi a találatot akkor, ha egyéni vadászat során, álltó helyben éri a lövés. A terelő- vagy hajtóvadászatban megzavart és mozgásban lévő vad rosszul jelzi a találatot, és a lövés utáni magatartása is erősen eltér az egyéni vadászatban tapasztalhatótól. A vadászó viselkedése sok szempontból különleges. Rajta a találatjelzést alig-alig lehet megfigyelni, legtöbbször minden jelzés nélkül rohan el. A gyengébb kocák, malacok és süldők lövésére igen gyakran visítanak, de még erős kanokkal is előfordul, hogy nemritkán visítással vagy hangos nyikkanással jelzik a lövést.

et ért vagy azt megütő találattal, felállni a vad többé nem képes. A lapocka közepét ért lövés esetében a vad csak akkor esik össze, ha az aorta, azaz a főütőér, amely minden máz ütőér vérellátását biztosítja, közvetlenül a szív fölött találatot kapott, és ezzel az egész vérkeringés hirtelen megszakad. Az állat igen gyorsan kiműlik.

Kérdő vadfajaink minden másféle, középső vagy akár mély lapockalövésnél többé-kevésbé magasba szöknek. Az ilyen lapockalövésnél a hátsó lábak kirúgását is ismételtlen megfigyelték, miként az is gyakori, hogy a tört lapockához tartozó lábát nem használva fut el a meglőtt állat.

A lapockalövés másik tipikus jele a felugrást követő, vágtszerű menekülés, földig lehajtott fejjel. Ennek során vaktában fákhoz és bokrokhoz ütköznek, amíg csak össze nem esnek. A vadásznyelv ezt a kontrollálatlan menekülést „halálvágta”-nak nevezi.

A vaddisznó nem jelzi felugrással a találatot, hanem egyre mélyülő fejtartással rohan-

va, orrával olykor formálisan felszántja a talajt. Az utánkereséseink során az ilyen lövésekkel nem, vagy csak komoly hibák esetében találkozunk, hiszen a felsorolt lövéseket a vad ritkán viszi 50-100 méternél messzebbre, és az esetek zömében igen sok vért adva, hamar kézre kerül.

A lapocka mögötti mellkastalálatot a vad többnyire igen magas szökéssel jelzi, és menekülve vagy csak poroszkálva, mintha egészséges volna, úgy távozik. Az ilyen lövések aszerint, hogy a lövedék behatolt-e a kamrába vagy sem, többé-kevésbé nehéz utánkeresést eredményeznek, hiszen gyakran tüdőt és májat érve, sokszor alig vérezve adják fel a leckét a keresésükre indulóknak. Az alacsony mellkaslövés jelzése igen hasonlít a jó találatéhoz, de mivel a lövés gyakran éppen hogy csak csípte a szegycsontot vagy a tüdő alját, ezért a vad igen nagy távolságra elviheti az ilyen lövést, hiszen végtagjai épek, vérzése csekély, sokszor megoldhatatlan feladatot jelent a kutya és vezetője számára.

Meg kell még említenem a szemből vagy félig szemből leadott lövések találatjelzéseit. Igaz vadász azért nem ad le egészséges vadra szemből lövést, mert rendkívül kicsi a korrekt, halálos lövés leadásának valószínűsége, hiszen a kérdéső vadfajok esetében ezt a nyaklövés, ill. a nyak és a mellkas találkozásánál található, mindössze gyermekökölnyi, bordaívek közti lyuk eltalálása jelenti. Vaddisznó esetében szemből csak a

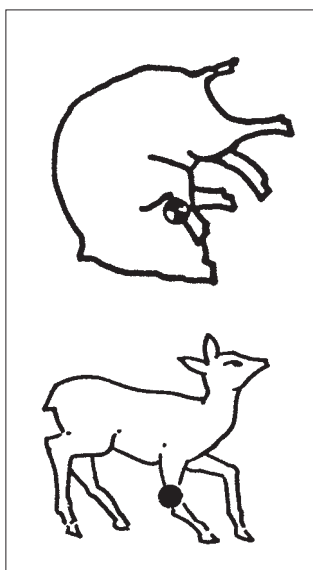

homloklövés jöhet szóba. Minden más esetben komoly sebet okozunk a vadnak, mert vagy széttroncsoljuk a lapockáját anélkül, hogy a lövedék a kamrába hatolva létfontosságú szervet érne, vagy pedig a nyakon ejtünk erős sebet, amelyet nagy távolságra elvive, a vad nyomorultul elpusztul.

Elülső láblövés

Az igen éles csattanással kísért mély elülső láblövésnél a vad arra az oldalra csuklik össze, amelyik irányban az alátámasztását elvesztette, majd rövid egyensúlykereső mozdulatok után, beteg lábát nem használva, menekülni kezd. Az ellőtt lába lóbálódzik vagy pörög. A magas elülső láblövést az állat úgy jelzi, mint a mély lapockalövést, magasba szö-

késsel, és azután többnyire előre-bukik. Menekülésében vonszolja beteg lábát. A mozgásban lévő vad, főként a vaddisznó a láblövés hatására felbukik, bukfeneczik, mint a nyúl, kisvártatva azonban lábra kap, és három lábon futva távozik. Az alacsony súlypontú vaddisznónak a láblövés gyakran nem okoz olyan jelentős egyensúlyproblémát, mint a kérődzőknek. A disznón a láb lógatása, pörgése nemigen észlelhető.

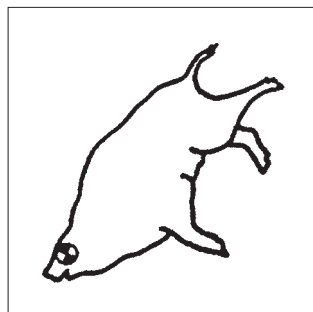
Hátsó láblövés

Jelzése ugyanolyan lefolyású, mint az elülső láb lövése, de a magasba szökés és az éles csattanó hang elmarad. Magas hátsóláb-, netán comblovás nyomán az állat olykor összeesik, „leül”, majd némi pörgés után, egyensúlyát megtalálva, igen nehezen hagyja el a helyszínt. Mindez nem gátolja meg abban, hogy sokszor jelentős távolságra elmeneküljön.

Minden láblövésnél megtörténhet, hogy a lövedék a lábsontokat csak megsértette. Ezek tehát még épek, elmarad az összecsuksulás, a végtag lógatása és a hasonló jelek. A meglőtt vad kíméli a sérült lábát, ez viszont a menekülés után valamely akadályon átkelve, elakadva eltörhet, olykor azonban ez csak az utánkeresés során történik meg.

Száj-, orr- és fejlövés

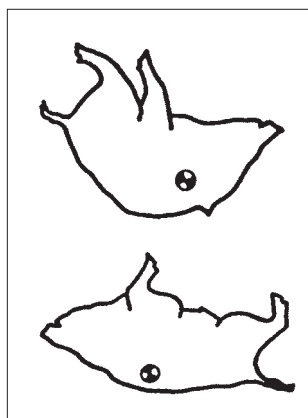
Az agyat ért lövéssel a vad villám-sújtottan helyben marad. A nem halálos lövések azonban rendkívül kellemetlenek és fájdalmasak, mert túl azon, hogy a vad agyrázkódást szenvedve, gyakran eszméletvesztéssel járó módon összeesik, majd sokszor magáról alig tudva, fejét rázva, támolyogva elmenekül, gyakorlatilag a legtöbb esetben csúfos halálra van

ítélve. A fej horzslövésével a vad felépül, de a száj-, ill. orrlövés esetén olyan komoly sérüléseket szenved, ami megátolja őt a táplálék felvételben. A vadvilággá viszi örült fájdalmát, hisz mozgásában nem korlátozott, egész nap talpon van, keresi a hűsítő vizet, szinte „lemegy a térképről”. Jómagam többször próbálkoztam már ilyen sebzés kézrekerítésével, s be kell valljam, csak nagy szerencsével sikerült közelébe kerülnöm a sebzett vadnak. De erről később!

Gerinc- vagy gerinctüskelövés

A gerincet ért lövés nyomán a vad, mintha villám sújtotta volna, helyben összeesik. A gerinctericselt lövés esetén csak akkor tudja a vad otthagyni a helyszínt, ha a találat deréktáján, az ágyékcsigolyáknál érte. Rövid fekvés után, két első lábán vonszolja el magát, de az ilyen esetekben nem kell kutya a kézrekerítéshez. Gerinctüskelövés esetén a vad többkevesebb ideig mozdulatlanul marad a lövés helyén. Azután a lábával hevesen rugdalózva ismét felemelkedik, hogy nyomban menekülni kezdjen, előbb még

bizonytalan lépésekkel, de egyre biztosabban a lábára állva. Az ilyen sebzést gyakran túléli a vad, az utánkeresés legtöbbször eredménytelen, hiszen a vad rövid idő alatt nagy távolságra menekül, s ráadásul vért alig hagy maga után, ami jelentősen megnehezíti a munkát.

Üres nyaklövés

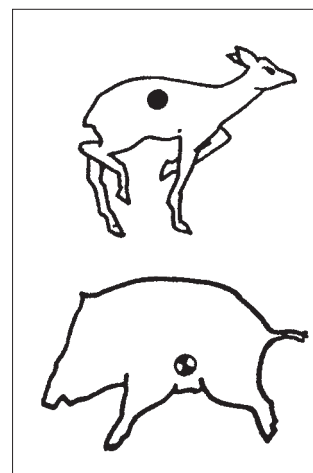
A nyak találatokor a vad reakciója egészen hasonló lehet a gerinclovéshez. Amikor ismét lábra állt, elmegy, mintha egészséges volna. A menekülés alatt többnyire megfigyelhető a fej rázása. Néha előfordul, hogy a nyakhorzslövést szinte jelzés nélkül viszi el a vad. Az „üres nyaklövés” veszélye az, hogy elérheti a nyelőcsövet vagy a légcsövet, aminek következtében a vad a lövéstől nagyobb távolságra megfullad a lenyelt vértől, vagy éhen, szomjan vész. Megtalálására vajmi kevés az esély!

Májlvövés

Májlvövésnél tompa, puffanó hangot hallunk, az állat alig jelez valamiben, görcsösen összerándul a lövésben. Szökkenései egyre lassulnak, és rövidebbek lesznek. A vad teste rövidülni látszik. A mély májlvövést a kérődzők néha hasonlóan jelzik, mint a mély lapockalövést: magasba szökéssel. A vad olykor mind a négy lábával magasba emelkedik, de menekülésénél nem engedi le az orrát a földre. A májlvövés a vad nem túl nagy távolságra elpusztul, ezért keresése annak ellenére eredményes, hogy gyakran vér nélküli csapán történik.

Béllövés

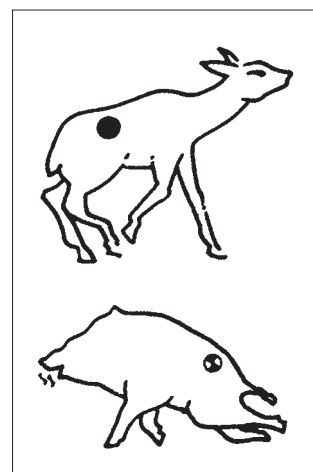
A bendőt érő lövésnél a fül igen sokat segíthet, hiszen a tompa puffanást követő jelzés, az összerándulás még gyengébb, mint a májlvövésnél, és a menekülő vad szökkenései alig különböztethet-

tők meg az egészséges állattól. A vékonybeleket ért lövésnél a vad igen gyakran kirúg a hátsó lábával, mégpedig annál hevesebben és magasabban, minél mélyebbre és hátrább esik a lövés. A szökkenések lassabbak lesznek, és a sebzett nemsokára poroszkál, vagy többnyire begörbített háttal, meg-megállva vánszorog tovább. Amennyiben a vadat idő előtt megzavarják, úgy nagyobb távolságot is képes megtenni, ezért az utánkeresés megkezdéséhez mindenképpen érdemes kívánni a lázas állapot kialakulásához szükséges minimum 4 órát!

Veselövés

Az ilyen lövéstől az állat majdnem mindig összeesik, többnyire azonban nyomban ismét feláll, hogy kinyújtott, remegő farokkal lassan tovamenjen, vagy olykor csak vánszorogjon. Veselövés ese-

tén a vaddisznó gyakran felsír a fájdalomtól. Az igen fájdalmas lövést gyakran nem viszi túlságosan messzire a beteg állat.

Hús- és horzslövés

A lövés pillanatában rendkívül nehezen lehet eldönteni, hogy

egy létfontosságú szervet nem érő hús- vagy horzslövésről van-e adott esetben szó, vagy pedig jó helyen érte a vadat a lövés, hiszen a vad sokszor ilyen esetekben is a testtájra jellemző találatjelzést produkálja, vagyis láblövés esetén magasba szökken vagy kirúg. Legtöbbször az eredménytelen utánkeresés során derül ki, hogy a vad nem kapott halálos lövést, s ezért terítékre hozatalának kevés az esélye.

Hibázás

Általában a lövéssel el nem talált állat nem jelez, hanem ha a lövés előtt nem vette észre a vadászt, akkor gyakran még egy pillanatig állva marad. Megriadva, többnyire ismét fülel, hogy visszanyerje a biztonságérzetét. Ha a vad, amelyre a lövést leadták, még az elugrás után vagy az alatt riaszt, ez a legnagyobb valószínűséggel a hibázást bizonyítja. Mégis elő-

meg, általában nem megy túlságosan messzire. Amennyiben nem nyugtalanítják, úgy nem sokára elfekszik, főként, ha egy jó beálló sűrűt talál, ill. ismer a környéken. Különösen igaz ez láblövés esetében! Kivételt képeznek a száj- és orrlövés. Ezekkel a lövésekkel ugyanis a vad majdnem mindig igen messzire megy. A hajtásban megsebzett vad viselkedése ezzel szemben egészen más, hiszen otthonerületéről emberek, kutyák elűzték, a lövés nélkül is igen komoly stresszhatások érték. A lövés után biztonságos helyre érve megáll, próbálja helyzetét megérteni, majd hamarosan elindul. Ez a megindulás az esetek többségében a hajtott terület elhagyását jelenti, hiszen ott semmiképpen nem akar maradni, ez okból sokszor igen jelentős távolságot tesz meg. Nem vagy csak igen sokára nyugszik meg és fekszik el egy arra alkalmas sűrű-

él. Ha a vadat rudliban vagy kondában lőtték meg, úgy a sebzett példány többnyire hamar kiválik. Kivételt ez alól az anyjukhoz rendkívüli módon kötődő az évi szaporulat tagjai képeznek. A borjak, a malacok, a bárányok sokszor erejük utolsó morzsájáig anyjukkal menekülnek, s ezért nem ritkán elképzeltetetlen tá-

ge már akkor eldőlhet, amikor a vadászat megtörtént, amelyen az utánkereső az esetek döntő többségében jelen sincs. Minden esetben ott van azonban a vadász, gyakran annak kísérője is, akik némi tapasztalattal felvértezve,

Hátsó lábon, combon lőtt bikát állító véreb

Comblövött süldő megfeküdt a gabonátáblában

fordul néha, hogy az elhibázott vad is jelez. Különösen akkor, ha olyan földdarabok vagy kőrepek találják el, amelyeket a lövedék becsapódása vágott a magasba. A vad azonban a lövedék csattanásától megijedve is észrevehetően összerezzenhet. Gyakran következik azután az ismert „riasztó menekülés”, ami a tapasztalatlan vadászt jó reményekkel tölti el. Ha azonban a vad az elugrást követően rövid időn belül ismét megjelenik a helyszínen, és tovább folytatja a megzavart tevékenységét, úgy biztosak lehetünk abban, hogy ezúttal golyónk nem tett kárt benne.

A sebzett vad magatartása a lövés után

Az egyéni vadászat során megsebzett vad, azt feltételezve, hogy a vadász a lövés után helyesen viselkedett, magyarán nem zavarta

ben, és az első zavaró jelre rögtön kerekedik old, persze, ha maradt még hozzá ereje.

Természetesen nem mindegy, hogy a vadat reggeli vagy esti vadászat során sebzették meg. Reggeli vadászat esetén leggyakrabban az fordul elő, hogy a legközelebbi alkalmas búvóhelyet kiválasztja, oda beáll vagy bevonszolja magát, és ezt, ha nem szükséges, úgy a nappali világosságban már aligha hagyja el. Este meglőve, ezzel szemben, a sötétség védelmében gyakran újabbra cseréli az először felkeresett fedezékét, akár azért, hogy az egészséges társát, társait kövesse, vagy hogy egy másik búvóhelyet, esetleg a látát, fájdalmát csillapító víz miatt egy ivóhelyet felkeressen.

Másképp viselkedik a vad, ha egyedül, másképp, ha csapatban

volságokat tesznek meg igen súlyos lövésekkel. A meglőtt kocával is gyakorta előfordul, hogy sebesülését követően kiválik a kondából, de később újra csatlakozik egészséges társaihoz.

Az utánkeresés eredményessé-

megfigyelőképességgel megállva, a valószínűséghez közelítő módon el tudják mondani a történeteket.

A befejező részben gyakorlati példákon keresztül szeretném az eddig leírtakat életszerűbbé tenni.

Buzgó József

OPTIKA FÜLÖP FOTO

8 x 56 B.T. VICTORY 10 x 56 B.T. VICTORY

„A tökéletes minőség”
Ideális nagyítású távcső. Kifejezetten ornitológiai és vadászati célra kifejlesztve.

„Az éjszakai vadász”
Különösen nagy fényerejű, a szürkületi és éjszakai megvilágításra használható távcső.

Cserélje le nálunk régi távcsővét vadonatúj ZEISS távcsőre!

Különböző márkájú új és használt távcsövek értékesítése!

Üzleteink:
9021 Győr, Baross Gábor u.15. Tel./fax: 96/328-980
9200 Mosonmagyaróvár, Malomszer Üzletház Tel./fax: 96/204-363

A ZEISS-távcsövek hivatalos forgalmazója!